

אבל אין אתה יכול למחול חלק העניים וקח לך ממנו עכ"פ המעשר שיהיה לך ליתן להעניים. השיב לו אברהם כי לא יקח ממנו אפילו כדי שיעור מעות מעשר. כי כתיב עשר תעשר ואמחז"ל (שבת דקי"ט). עשר בשביל שתתעשר. נמצא דהמעשר גורם להתעשר ולא תאמר אני העשרתי את אברם. ושאל אותו מלך סדום מה תעשה בממון עניים. והשיב לו שיתן להם המעשר מכיסו. נמצא דלא עשה אברהם עסק טוב עם מלך סדום לכן נתן רק פעם א' מעשר. אבל יעקב היה ישן על מטתו והמלאכים לקחו הכבשים מעדר לכן לעדרו. (כמ"ש רש"י ז"ל בפ' ויצא על פסוק ואשא עיני וארא בחלום וגו' יעו"ש). ובא לו הריח בנקל לכן נתן שני פעמים מעשר. היוצא לנו מזה דאם בא לאדם ריח בנקל. אפשר דצריך ליתן ב"פ מעשר דהוא חומש:

ויאמר אברם וגו' מה נתן לי וגו' ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר ויאמר הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אותי והנה דבר ה' אליו לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך (טו, ב' ט). פרש"י ז"ל דמשק בגמרא שלנו דרשו נוטריקון דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. ולפי זה צריך להבין התנצלות אברהם לפני הקב"ה. דכתיב אחר זה ויאמר אברם הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אותי. שהביא ראיה לסתור א"ע. דאדרבה מעליותא הוא. שתלמידו שחשוב כבנו כאמרם ז"ל (סנהדרין יט, ב) כל המלמד לבן חבירו תורה מעלה עליו

הכתוב כאלו ילדו. שהוא יירש אותו. וגם מה שכתבו והנה דבר ה' אליו כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך. לכאורה הול"ל זרעך הוא יירשך. וי"ל ע"פ דמקובל בידינו דהעושה תנועות והתנהגות שראה מרבו בשעת עשיית מצוה או דבר קדושה והוא עושה בלא שכל ובלא כוונה. הרי זה דבר פחיתות וגרוע מאד. וז"ש ויאמר אברם וגו' מה נתן לי ואנכי הולך ערירי בלא זרע. ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר. רצ"ל יש לי תלמיד כזה שאין מוסיף והולך להבין בדעתו לחדש מעצמו לעשות בכוונה עבודת ה'. רק עושה תנועות והתנהגות שראה ממני אע"פ שאינו במדרגה הזאת. וזה כוונת רש"י דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. רצ"ל כמו שראה מרבו עושה כן יעשה בלא דעת וכוונה. וכן מלמדה לאחרים לעשות כן. ויאמר אברם. התנצל א"ע בכפלים חדא

הן לי לא נתת זרע. ועוד והנה בן ביתי יורש אותי. שאינו נקרא תלמיד שלי יורש אותי רק בן ביתי יורש אותי. והנה דבר ה' אליו לא יירשך זה. הבטיח לו שני הבטחות. אחת שיהיה לך זרע. ועוד אשר יצא ממעיך. רצ"ל שיצ' לנגד בחינתך שיהיה בבחינה חדשה. כידוע ששורש נשמתו של אברהם הוא בחינת חסד. ושור' נשמתו של יצחק הוא בחינת גבורה. ועבודתו תהיה בבחינה חדשה כמו שורש נשמתו והוא יירשך:

וימצאה מלאך ה' וגו' ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גבירתי אנכי בורחת